# מראה יחזקאל על התורה — תרומה



ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, ולכאורה הוא כפל לשון במקרא זה, ונ"ל עפ"י מ"ש (תהלים קכג א) אליך נשאת את עיני היושבי בשמים כו' עד שיחננו כו', הנה במלת היושבי יתיר יו"ד, ועוד שהתחיל בלשון נוכח וסיים בלשון נסתר, וגם מה ענין דמיון העבדים לכאן ולמה לי אותו המשל.

והנ"ל ברוך אלקינו שבראנו לכבודו וחלק לנו מכבודו ובחר בשירי זמרה, וכמו שאמרו (מגילה לא.) כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו, פי' שבודאי אין כבודו של מלך שישאו ויתנו במעלותיו, פחותי הערך, אבל הקב"ה חפץ בזה, והיינו מגודל ענותנותו שויתר על כבודו למען לזכות אותנו, וגם בספר בינה לעתים כתב פירוש דומה לזה עמ"ש ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו ע"ש, ומצינו ג"כ שדנין את האדם כמו שאמרו [מדרש משלי פ"י] ששואלין אותו נסתכלת במרכבה שלי, כסא שלי האיך עומד, שרפים וחיות האיך מקלסין לפני כו', וטעם הדבר כי כשהאדם משים אל לבו גודל מעלת התפלה והשתלשלות המדריגות, ואיך כל מלה ומלה מורה על ענין גדול, ואנשי כנה"ג תיקנו סדר התפלה ברוה"ק איך יעלו ממדרגה למדריגה ומעולם לעולם ומהיכל להיכל עד עמדו לפני כסא כבוד שם קדשו בתפלת י"ח, בלתי ספק תפול עליו אימה ופחד ולא יפנה אל מחשבות זרות, ולא יחשוב שעומד לפני אדם כמותו, כמו שאמרו חכז"ל [מדרש תהלים פ"ד] אתה מוצא הקב"ה קרוב ורחוק כו', ומחמת זה עומד בלי פחד לפני הקב"ה, משא"כ כשידע להיכן הדברים מגיעין.

אמנם מה שיעור לב האדם עד שיעיז פניו לדבר שירות ותשבחות לפני הקב"ה כאמרו הללי נפשי את ה', תהלת ה' ידבר פי וכדומה הוא בעבור שבאמת הקב"ה נשא את האדם על כל הברואים, והוא מגודל ענותנותו לשכון את דכא, כי האדם הוא המקבל הפסד ועלול לנזק יותר מכל הבעלי חיים, וע"כ קרא שמו אדם ע"ש אדמה לעליון וע"ש עפר מן האדמה, וכמ"ש שעל כן אמרו [נחמיה ט] בתחלה שמי השמים וכל צבאם ואח"כ הארץ וכל אשר עליה כו', לפי שבשעת התפלות והזמירות האדם במדרגה גבוהה וקרוב לשמים יותר מלארץ.

וזה"ש אליך נשאת את עיני, מה שנשאתי לבי והעזתי פני לשאת עיני אליך הוא בעבור היושבי בשמים, שאתה מושיב אותי בשמים בגרם המעלות, ואעפי"כ יש בי יראה ובושה כמדת העבד שבוש מלבקש מרבו עד שנותן לו מעצמו, וכמ"ש עליה רמזי דין הוא ברם באמתנותא וע"כ חננו ה' חננו כי רב שבענו בוז, שבאמת אנחנו דכאין ושפלי רוח ודרכך להשתמש בכלים שבורים [ויק"ר פ"ז ב].

והנה גם כאן במלאכת המשכן שהבטיחם הקב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שהקב"ה משרה שכינתו ביניהם והניח את העליונים וצמצם כביכול שכינתו בין שני בדי הארון, ואפילו כשאינן זכאין נאמר השוכן אתם בתוך טמאותם וכאמרם [במ"ר פ"ז ח חביבין הם ישראל שאעפ"י שהן טמאים שכינה ביניהם שנא' השוכן אתם בתוך טומאותם], היש אלקי קרוב מזה, וקרא לעצמו בשם יושב הכרובים [דה"א יג ו, ארון האלקים ד' יושב הכרובים אשר נקרא שם], וע"כ כל האמות שבארון היו שבורים להורות מגודל ענותנותו כי הוא שוכן את דכא, וקראו ארון הברית אדון כל הארץ (יהושע ג יא), וע"כ כשציוה פה על מלאכת המשכן, ומדאגה מדבר שמא יסברו ח"ו חברותא כלפי שמיא, לזה אמר ויקחו לי תרומה לשון התרוממות וחשיבות שתהא אימתי עליהם, וביאר הדבר מאין נדע זה שאשר השכין בתחתונים הוא מכח ענותנותו, לזה אמר מכל איש אשר ידבנו לבו, לשון דאבון נפש ומדיבות לב, כלומר שהוא דכא ונכה רוח, ממנו תקחו ותלמדו את תרומתי ההתרוממות שלי.

עוד ירצה ויקחו לי תרומה כו', כבר ביארתי על מ"ש (ויקרא ב יא) כי כל שאור וכל דבש כו', שהם הב' מדות שבאדם הגדלות והקטנות, שניהם כאחד אינם טובים לעבודת הקב"ה, רק קרבן ראשית תחלת ההגשה צריך לפעמים להחזיק בקצת [גדלות] שלא יהא נסוג אחור מחמת דאגת עונות ומחמת שפלות, והיינו שצריך ליישב הלא אין שום אדם בעולם שיוכל לצאת נגד הקב"ה שהוא אין סוף, והאדם הוא מוגבל, וכמ"ש חלקי ה' אמרתי לשמור דבריך (תהלים קיט נז), כשאני צריך לשמור דבריך לא יתחמץ לבבי לומר שאיני הגון וכדאי, רק אני אומר חלקי ה', הלא הנשמה שלי חלק אלקי ממעל ולכך נבראתי לעבודת הבורא.

וכמו כן צריך לפעמים קטנות, כמו שביארתי כבר בפ' הנה נא הואלתי לדבר אל אדוני מטעם ואנכי עפר ואפר וזהו גדולתו ושבחו ששפלים מכירים ומקבלים עול מלכותו עיין שם באורך, ועיין מה שביארתי ע"פ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, דהיינו ההכנה ע"ש בפ' כי תצא. ועפי"ז ביארתי מה שאמרו שמשה רבינו נתקשה בעשיית המנורה, ולכאורה קשה מה ענין הקשוי הזה הלא הכפורת עם הכרובים מעשת אחת היה מלאכה יותר, אבל הענין הוא שהמנורה בדרום מורה על חכמות עליונות, הגביעים וכפתורים ופרחים יש בהם סודות גדולות, וכל מעשה היה צריך לעשות באותן כוונות כדמצינו בתפלה הסודות הגדולות כל חלק מורה על ענינים גדולים נפלאים, וע"ז נתקשה משה איך יוכל ילוד אשה לייחד יחודים כאלה ולעסוק בדברים נשגבים כאלו שיעשה הכל כראוי ולא ישגה בהם, אבל העצה הנכונה שהכל תלוי בההכנה, כמ"ש ועשו לי מקדש, בהתלהבות לעשות באהבה וחשוקה גדולה במסירת הנפש ואז הכל נעשה מאליו, וזה"ש השלך את העשת לאור והיא נעשית מאיליה, וע"כ ילמוד כל אדם שלא יתחמץ לבבו על שאינו יודע הסודות של התפלה, שהעיקר תלוי בהתלהבות.

וזהו שהזהיר הכתוב ויקחו לי תרומה, לי לשמי, שאותן בני אדם שדעתן רחבה עליהם ואני מתנהג עמהם בחסדים ואני מראה להן פנים שוחקות יהא להם בושה ויראה לפני וקטנות, ויחשבו בהתרוממות שלי, ומאת כל איש אשר ידבנו לבי שלבו דוה עליו והוא בקטנות לא יסוג אחור רק תקחו את תרומתי שתקחו לעצמיכם ההתרוממות שלי, כי אני חלקיכם ונחלתכם.

ויקחו לי כו' אשר ידבנו כו', עפ"י שאומרים בקבלת שבת ב' פעמים לכה דודי כו', והנראה לי דוודאי כל מה שחסר להאדם הוא מחמת שאינו שלם עם ה' והחסרון ההוא בשכינה כביכול, ר"ל כי מחמת שהעונות מבדילין אין מאור העליון יוכל להאיר למטה בשלימות, וע"כ כל מי שנחסר לו איזה דבר צריך לתקן אותו דבר בשכינה, וע"כ מזכירין בקבלת שבת צרכי בני אדם שצריכין להיות בנחת ובשמחה בלי דאגה וצער ויגון, ואחר כל החרוז אומרים לכה דודי לקראת כלה שיתקן אותו החסרון בשכינת כבודו ואז פני שבת נקבלה שיהיה הכל בשלימות, וזה"ש ויקחו לי תרומה דהיינו שיתקנו כל הפגמין בכדי שתתרומם הארץ הלזו לשמו של הקב"ה, ומאין תדעו החסרון, לזאת אמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו, לשון דאבון, דהיינו מה שחסר להאדם מזה תקחו ותלמדו את תרומתי מה שצריכין לתקן בהשכינה.

לפרשת זכורצריך להבין ענין הקריאה פרשת זכור דהא כבר יוצאין ידי זכירת עמלק בפורים כמ"ש הפוסקים, גם למה קורין בשבת זו פרשת זכור שבמשנה תורה ובפורים פרשת ויבא עמלק, והנ"ל עפימ"ש כבר (והוא לקמן בפ' ויקרא) שיש ב' זכירות בדבר, שעמלק והמן רצו להרע לישראל בב' אופנים בגוף ונשמה, ופרשת זכור מורה על התקונין בנשמה, וע"כ נאמר מחה תמחה, שזה מוטל עלינו לקשט את מעשינו שלא להתפתות אחר היצה"ר, ופרשת עמלק מורה על שהרע בגוף וע"כ מחה אמחה ע"ש לקמן שביארתי באריכות.

וע"כ תקנו שזכירה זו של התקונין ברוחניות יהיה בשבת קודם פורים כי בפורים קשה לתקן מתוך רוב מאכל ומשתה אבל בשבת שפנויים ממלאכתן ויש קדושה יתירה נוח יותר לקשט דרכיו, ועי"כ נזכה שהקב"ה יעשה ג"כ את שלו בפורים דהיינו במחיית עמלק שלא ירע לנו בגוף, וכמו שנאמר במדין לתת נקמת ה' במדין (במדבר לא ג), והקב"ה אמר נקמת בני ישראל [שם ב], ומשום דהתם ג"כ עשו ב' דברים בגוף ונשמה, וע"כ אנו שמחים בפורים על ישועת ד' אשר יעשה לנו להוציאנו משעבוד לגאולה ומאפילה לאורה ומיגון לשמחה, אכי"ר.

ואם כל המועדים יהיו בטלים כו' [וימי הפורים לא נבטלים], נ"ל דבקדושת יו"ט אסור במלאכת עבודה אבל אוכל נפש מותר, אבל לעתיד לבא דכתיב (ישעיה סא ה) ועמדו זרים ורעו צאנכם כו' שתהא מלאכתן נעשית ע"י אחרים לא יהיה חילוק בין יו"ט לחול, ואפשר דלא יהיו צריכין אפילו לאוכל נפש וכמו שאמרו (שבת ל:) עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת וגם יהיה אור שבעת הימים, אבל שמחת פורים תעמוד לעד.

שושנת יעקב צהלה כו', דלכאורה קשה דמרדכי לבש שעטנז דכתיב (אסתר ח טו) ותכריך בוץ וארגמן דהוא צמר ופשתים גם תכלת וחור כו', אבל הענין הוא דאיתא בזה"ק פ' קדושים [ח"ג פ"ז ע"א] ע"פ דרשה צמר ופשתים דהכהן גדול הלך לפני ולפנים בשעטנז משום דשם האורות מתייחדין, והיינו דקין והבל היו ב' הפכיים דקין הביא זרע פשתן והבל הביא מבכורות צאנו, אבל כשאין פירוד אז הם מתייחדין אשא חיורא ואשא סומקא ע"י אשא תכלא שהוא מראה התכלת הרקיע שעל ראשי החיות כנודע, וע"כ כאן בנס פורים שקבלו התורה עליהם במסירת הנפש ונתאחדו האורות לכך הותר למרדכי ללבוש שעטנז.

וידוע ששושנה אית לה שבעה עלין המורה על שבעת המדות שיש בהן דין ורחמים ולמעלה הן מתאחדין וזהו שושנת יעקב היתה צהלה ושמחה ע"י השלום והאחדות בשרשן, בראותן יחד תכלת מרדכי שזהר העליון שהוא אשא תכלא היה חופף על מרדכי והיה הכל ביחד, ועי"כ תשועתם היית לנצח להמתיק הדינין בשרשן ותקותם בכל דור ודור, כי תקוה קאי על קו האמת ובריח התיכון כמ"ש תקות חוט השני, וכדאיתא בכוונות על ותקוה טובה לדורשיך.

חידושי אגדה לחתונהועשו לי מקדש כו' תבנית כל כליו כו', דמשכן נקרא מקדש עפימ"ש בקול יעקב על פסוק המזכירים את ה' אל דמי לכם עפ"י משל, וכ"כ מה שעשו משכן להשראת שכינה כי השמים לא יכלכלוך כו' ומלא כל הארץ כבודו, רק העיקר הוא ההכנה והמחשבה טובה, כי בוודאי אין שום אדם יוכל להתפאר שיוצא ידי חובתו נגד הקב"ה שהוא אין סוף, רק שיעשה כפי כחו ובכוונה שלימה, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וזש"ה ועשו לי מקדש דהיינו ההכנה, ועל ידי כן אשכון בתוכם ולא כתיב בתוכו רק בתוכם שתהיה השראת שכינה ביניהם, וע"ז אמר ככל אשר אני כו' תבנית כל כליו, דהיינו המחשבה שנקרא כלי כמ"ש ויתנכלו אותו כו' [פירש"י נכלים וערמומיות], וכן תעשו בכל המצות.

וכמו כן בענין לקיחת אשה ע"י קידושין, צריך להיות בכוונה טובה לעה"ב ולהרבה טובות, כמו שאמרו (יבמות סב:) כל השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה כו', וזש"ה ועשו לי מקדש לקיחת האשה בקידושין יהיה כדי ושכנתי בתוכם שהשם שרוי ביניהם, ועי"כ זוכין לזרע כשר, וזש"ה וכן תעשו, לדורות, כדי להעמיד תולדות. וכ"כ לענין זיווג שני שצריך תפלה והכנה כמ"ש לעיל בפ' בראשית. ועל זה נאמר כאן ושתי טבעות על צלעו השנית כו'.

לברית מילהועשו לי מקדש כו', עפ"י נעשה אדם, שכל הברואים הם בשלימותן משום שהם לצורך האדם, אבל האדם צריך לתקן את עצמו כמ"ש אין להקב"ה בעולמו אלא כו', ולכך אתם קרוים אדם לשון אדמה לעליון (ישעיה יד יד), שהוא שותף להקב"ה במעשה בראשית, וכ"כ בענין המילה שהקשו [עי' תנחומא פ' תזריע] למה לא נברא מהול, ובפרט בנידון שלפנינו שהוא נולד מהול ואעפי"כ הוצרך לכל זה, והיינו שצריך בכל זה לפעולת האדם בכוונת הלב לתקן ג"כ ערלת הלב, וכ"כ היה בענין מלאכת המשכן כמ"ש לעיל, וזש"ה ועשו לי מקדש דהיינו הכנה, ולכך לא כתיב משכן, דקאי על ההכנה דבזה ניכר כוונת הלב אזי ושכנתי בתוכם ממש, ואמר דמנין לזה ככל אשר כו' ואת תבנית כל כליו דהיינו המחשבה כמ"ש בנכליהם, ששם היה עיקר כוונת הלב, וכן תעשו לדורות דהיינו בהוליד תולדות, ויקיימו מצות ברית מילה יהיה כוונתם לש"ש לתקן ערלת הלב שיהיה נקרא אדם וכאמור.